

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного права

ПРОГРАМА

**курсу «ПРИВАТНЕ ПРАВО: СУЧАСНІ ДОКТРИНИ В СУДОВІЙ
ТА ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ПРАКТИЦІ»
для підготовки до державних іспитів**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Спеціальність – D8 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Харків 2025

Зміст

1.Опис навчальної дисципліни.....	4
2.Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Обсяг і структура навч альної дисципліни.....	11
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	11
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	12
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання.....	15
6.Критерії оцінювання результатів навчання.....	16
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	17
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна, дистанційна форми навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5,5	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2023	Рік підготовки: 2023
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 165		1, 2	2
		Лекції	Лекції
		24 год.	8 год.
		Практичні/ семінарські заняття	Практичні /семінарські заняття
		24 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		117 год.	151 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Метанавчальної дисципліни– формування глибоких знань щодо використання сучасних доктрин приватного права судовій та правозастосовній практиці, активізація аналітичної діяльності студентів, їх науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо сутності правової доктрини як інструменту розвитку й удосконалення приватного права;

- формування розуміння того, що доктринальне забезпечення – складова механізму функціонування права та його системи;
- формування розуміння того, що призначення доктрини приватного права
- максимально ефективно поєднувати наукові розробки з практикою створення і застосування права;
- поглиблення теоретичних знань щодо розуміння прогалин та колізій у правовому регулюванні та способів їх подолання;
- розвиток навичок і умінь застосування доктрини приватного права як засобу захисту фундаментальних прав людини;
- прогнозування напрямів розвитку доктрини приватного права з урахуванням світових тенденцій та сучасних викликів часу.
- набуття й розвиток загальних і предметних компетентностей сформованих під час вивчення теоретичних засад приватного права і його місця в системі національного права;

Пререквізити: «Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Порівняльне правознавство»;

Кореквізити: «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика»; «Відповідальність правника».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1.	Визначати тенденцію до конституціоналізації інститутів приватного права
РН 2.	Застосовувати міжнародні стандарти у сфері захисту прав людини до правовідносин між приватними особами (горизонтальних правовідносин).
РН-3.	Прогнозувати напрями модернізації цивільного законодавства України з урахуванням європейських тенденцій розвитку приватного права..
РН-4	Визначати зміст загальних засад (принципів) цивільного права та уміти виводити із них прикладні рішення для конкретних практичних проблем.
РН-5	Інтерпретувати справедливість, добросовісність та розумність як засадничі основи цивільного права у їхньому застосуванні до речових та зобов'язальних правовідносин.
РН-6	Працювати із Реєстром судових рішень України та іншими доступними он-лайн ресурсами з метою ефективного пошуку релевантних позицій вищих судових інстанцій.

РН-7	Демонструвати навички роботи із науковими джерелами в галузі приватного права.
РН-8	Володіти навичками публічного представлення власної позиції з актуальних проблем приватного права.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.

ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК1.6. Здатність до безпосередньої самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності;

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України;

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні;

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції;

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію;

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування;

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією;

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості;

СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації;

СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання;

ПРН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами;

ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;

ПРН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;

ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти

опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;

ПРН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;

ПРН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права;

ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу;

ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів;

ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування;

ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності;

ПРН1.2. Демонструвати знання й розуміння проблематики глобалізації в контексті розвитку сучасних правових систем;

ПРН1.3. Аналізувати механізми публічно-правового і приватно-правового регулювання в юридичній практиці;

ПРН 1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці;

ПРН1.6. Демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів в дискурсі правової епістемології та юридичної практики.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Правова доктрина: загальні положення

Сутність правової доктрини, етапи її формування і розвитку. Доктрина як джерело права в період дії римського права. Вплив правової доктрини на процес застосування правових норм у ранньофеодальний період. Втрата правовою доктриною позицій джерела права при формуванні романо-германської правової системи. Нормативно-правовий акт – основне джерело права в умовах кодифікації приватного права в ХІХ столітті. Судовий прецедент як основне джерело права в англо-американській правовій системі.

Рецепція правових інститутів - основа формування сучасного цивільного права.

Модуль 2. Сучасна доктрина цивільного права як методологічна основа розвитку цивільного законодавства і правозастосування.

Доктринальні підходи до визначення предмета цивільного права та його ролі в розмежуванні галузей права. Особливості методу цивільно-правового регулювання. Традиційні та сучасні погляди на функції цивільного права. Проблеми визначення принципів цивільного права. Доктринальні підходи до визначення джерел цивільного права. Типові ознаки джерел цивільного права. Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичаї як джерела цивільного права. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України. Аналогія закону і аналогія права. Вчення про тлумачення норм права: доктрина «добудови» права. Об'єктивація правової доктрини як джерела права.

Доктринальні підходи до визначення суб'єктів цивільного права. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. Сутність юридичної особи. Розвиток вчення про юридичну особу в доктрині цивільного права. Поділ юридичних осіб на юридичні особи приватного права і юридичні особи публічного права. Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки. Організаційно-правові форми юридичної особи приватного права. Участь юридичних осіб публічного права в цивільних правовідносинах.

Доктринальні підходи до визначення об'єктів цивільного права. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Особисті немайнові права.

Вчення про правочини. Поняття та ознаки правочину Види правочину. Умови дійсності правочину. Електронні правочини та електронна комерція. Укладення договорів за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем та з використанням електронного підпису. Недійсні правочини, їх юридична природа та види. Фраудаторні правочини.

Доктринальні підходи до характеристики речового права. Загальна характеристика речового права та права власності. Набуття та припинення права власності. Речові права на чуже майно. Інші речові права.

Доктринальні підходи до характеристики права інтелектуальної власності. Сутність, значення та види доктрин в праві інтелектуальної власності. Доктрина виключності майнових прав. Доктрина добросовісного (чесного) використання (fairuse - у США; у окремих країнах англо-саксонської системи права – fairdealing) - доктрина вільного використання захищених авторським правом матеріалів при дотриманні певних умов. Доктрина еквівалентності. Доктрина sui generis. Доктрина copyright clearance. Доктрина de minimis non curat lex (закон не опікується дрібницями) як підстава для звільнення від відповідальності. Доктрина spin-off. Доктрина workmade for hire.

Вчення про договір як регулятор цивільних відносин. Класифікація договорів. Smart контракти. Зміст договору і тлумачення договору. Недійсність договорів. Проблематика неукладених договорів. Підстави, порядок та правові наслідки зміни або розірвання договору. Одностороння відмова від договору. Загальні засади захисту прав та інтересів сторони договору та інших осіб. Принципи contraproferentem та venire contra factum proprium (естопель).

Вчення про недоговірні зобов'язання. Недоговірні зобов'язання та їх система в умовах рекодифікації Цивільного кодексу України. Зобов'язання з відшкодування шкоди. Кондикційні зобов'язання.

Вчення про цивільно-правову відповідальність. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Економічний аналіз цивільно-правової відповідальності: відповідальність як механізм перерозподілу втрат. Види цивільно-правової відповідальності. Проблема розмежування деліктної і договірної відповідальності. Умови цивільно-правової відповідальності: загальна формула і розподіл тягара доказування. Умови цивільно-правової відповідальності: окремі елементи: а) поняття правоправності у цивільному праві і концепція генерального делікту; б) поняття шкоди та її види: майнова і немайнова (моральна) шкода; в) причинний зв'язок: тест “якби не» (conditiosinequanos) і складні випадки, до яких тест не придатний; г) вина у цивільному праві і стандарт розсудливої особи. Доктрина персональної відповідальності.

Модуль 3. Сучасна доктрина сімейного права.

Сімейне право - самостійна галузь приватного права. Сімейно-правові презумпції. Юридичні факти в сімейному праві. Цивілістичні концепції сутності шлюбу. Сучасні сімейно-правові тенденції врегулювання відносин між батьками і дітьми. Договори в сімейно-правовій сфері.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної та дистанційної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Правова доктрина: загальні положення				

1.		Тема 1. Сутність правової доктрини, етапи її формування і розвитку		2		
2		Тема 2. Рецепція правових інститутів - основа формування сучасного цивільного права.		2	4	
		<i>Разом</i>	33	4	4	25
		Модуль 2. Сучасна доктрина цивільного права як методологічна основа розвитку цивільного законодавства і правозастосуванн				
3		Тема 1. Доктринальні уявлення про предмет, метод, функції, принципи і джерела цивільного права.		2	2	
4		Тема 2. Доктринальні підходи до визначення суб'єктів цивільного права.		2	2	
5		Тема 3. Вчення про об'єкти цивільного права		2	2	
6		Тема 4 Доктринальні підходи до характеристики речового права		2	2	
7		Тема 5. Доктринальні підходи до характеристики права інтелектуальної власності.		2	2	

8		Тема 6 Вчення про правочини і цивільно- правовий договір		2	2	
9		Тема 7. Розвиток доктрини про цивільно-правову відповідальність		2	2	
10		Тема 8. Недоговірні зобов'язання та їх система в умовах рекодифікації Цивільного кодексу України		2	2	
		<i>Разом</i>	99	16	16	67
		Модуль 3. Сучасна доктрина сімейного права				
11		Тема 1 Цивілістичні концепції сутності шлюбу		2	2	
12		Тема 2 Сучасні сімейно-правові тенденції врегулювання відносин між батьками і дітьми		2	2	
		<i>Разом</i>	8	4	4	
		Усього годин / кредитів ECTS	165/6,0	24	24	117

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведенн я (згідно розкладу)	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			заочна форма			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарськ і заняття,	Самостійн а робота

					колоквіум и тощо	
		Модуль 1. Правова доктрина: загальні положення				
1.		Тема 1. Сутність правової доктрини, етапи її формування і розвитку	14	2	0	12
2.		Тема 2. Рецепція правових інститутів - основа формування сучасного цивільного права	15	2	2	11
Разом			29	4	2	23
		Модуль 2. Сучасна доктрина цивільного права як методологічна основа розвитку цивільного законодавства і правозастосування				
3.		Тема1 Доктринальні уявлення про предмет, метод, функції, принципи і джерела цивільного права.	14	0	0	14
4.		Тема 2. Доктринальні підходи до визначення суб'єктів цивільного права.	14	0	0	14
5-		Тема 3. Доктринальні підходи до визначення об'єктів цивільного права.	14			14
6.		Тема 4: Доктринальні підходи до характеристики речового права.	18	2	2	14

7.		Тема 5: Доктринальні підходи до характеристики права інтелектуальної власності.	16	2	2	12
8.		Тема 6. Доктринальні підходи до вчення про правочини і про договір	12			12
9.		Тема:7 Доктринальні підходи до характеристики цивільно-правової відповідальності	11	0	0	11
10.		Тема:8 Недоговірні зобов'язання та їх система в умовах рекодифікації Цивільного кодексу України	14	0	0	14
.		Разом	113	4	4	105
		Модуль 3. Сучасна доктрина сімейного права				
11.		Тема 1. Цивілістичні концепції сутності шлюбу	11			11
12.		Тема 2. Сучасні сімейно- правові тенденції врегулювання відносин між батьками і дітьми	12			12
		Разом	23			23
		Усього годин / кредитів ECTS	165/5, 5	8	6	151

5. *Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці» передбачає

проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 1, 2, 3);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів. Максимальна кількість балів за колоквіум – 3 бали;

- впродовж семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 4 бали.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів за іспит – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів::

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3				
п/з	Модульний контроль (колоквіум)	п/з	Модульний контроль (колоквіум)	п/з	Модульний контроль (колоквіум)			
max 3	max 3	max 21	max 3	max 3	max 3	max 4	max 60	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 3	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	2	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 3	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	2	Рівень засвоєння матеріалу вище середнього, допускається не більше двох неточностей.
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 4	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.
	3	Рівень висвітлення матеріалу вище середнього, допускається невелика кількість неточностей при аналізі матеріалу.
	2	Задовільний рівень висвітлення матеріалу, значна кількість помилок, висновки не мають самостійного характеру.
	1	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, немає висновків, студент слабо володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	55	Повне знання матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою. рскомсндованою кафедрою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	50	Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	45	Знання основного матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	Знання основного матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за

		професією. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

**7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти
денної/дистанційної/заочної форми навчання**

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Я. Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-19

**8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної
дисципліни**

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Основний Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 року № 2947-III.URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення – 11.11.2021).
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення – 11.11.2021).
5. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
6. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
7. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/conv#Text(дата звернення – 11.11.2021).
9. Принципы международных коммерческих договоров УНИДРУА 2016. URL: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2016-Russian-bl.pdf> (дата звернення – 11.11.2021).

10. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>(дата звернення – 11.11.2021).
11. Principles Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. Prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group) / Ed. by Christian von Bar and Eric Clive. Vol. I –VI. Munich, 2009.
12. Модельные правила европейского частного права [пер. с англ.]. / науч. ред. Н. Ю. Рассказова. Москва : Статут, 2013. 989 с.
13. Principles of European Contract Law ('Lando Commission'). Parts I and II revised 1998, Part III 2002. URL: <https://www.lawanalytics.top/pages/pecl/>(дата звернення – 11.11.2021).
14. Principles of European Tort Law. URL: <http://www.egtl.org/docs/PETLRussian.pdf> (дата звернення – 11.11.2021).
15. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року N 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення – 11.11.2021).

Література

Основна література

1. Доктрина європейського права. *Право України*. 2019. № 6.
2. Доктрина міжнародного приватного права. *Право України*. 2020. № 6.
3. Доктрина природного права. *Право України*. 2021. № 1.
4. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
5. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.
6. Максимов С. І. Правова доктрина: філософсько-правовий підхід. *Право України*. 2013. № 9. С. 34–54.

7. Національна доктрина приватного права: основні методологічні засади. *Право України*. 2019. № 1.
8. Національна доктрина приватного права: система приватного права, розвиток основних інститутів. *Право України*. 2019. № 2.
9. Національна доктрина порівняльного правознавства. *Право України*. 2019. № 3.
10. Національна доктрина господарського права. *Право України*. 2019. № 8.
11. Правова доктрина України. Т. 3. Доктрина приватного права України /за заг. ред. Н. С. Кузнецової, Харків : Право, 2013. 760 с.
12. Погребняк С. П. Правові позиції Верховного Суду у контексті верховенства права і конституціоналізму. Київ : Ваіте, 2020. 240 с.
13. Юридична доктрина України як концептуальна політико-правова основа реформування суспільства держави. *Право України*. 2021. № 2.
14. Борщевський І. В. Теоретико-правові аспекти застосування юридичної доктрини як допоміжного джерела права України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 37. Т. 1. С. 7–10.
15. Губанов О. О. Правова доктрина як джерело права в межах романо-германської системи, англо-саксонської та релігійно-традиційної правової сім'ї: порівняльна характеристика. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 9–11.
16. Давидова І. В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 368 с.
17. Євграфова Є. П. Доктрини та концепції у правовій системі України: форми і сфери застосування. *Право України*. 2010. № 5. С. 77–84.
18. Кодифікація приватного (цивільного) права України. / за ред. проф. А. Довгєрта. Київ : Український центр правничих студій, 2000. 336 с.
19. Майданик Р. А. Розвиток приватного права України : монографія. Київ: Алерта, 2016. 226 с.

20. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. Т.1 Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2008. 728 с.

21. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу : монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Одеса : Ввидавничий дім «Гельветика», 2021. 690 с.

22. Труба В. І. Класифікація сімейних правовідносин : монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 360 с.

23. Харитонов Є. О. Приватне право як концепт: пошук парадигми : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 804 с.

24. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том III. Концепт приватного права і рекодифікація цивільного законодавства в Україні: рефлексія фронтиру : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 752 с.

Додаткова література

25. Авторське право і суміжні права в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / за ред. Н. М. Мироненко. Київ : Інтерсервіс, 2019. 204 с.

26. Борисова В. І. Інститут юридичної особи. *Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу* : монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 452–478.

27. Капінос М. М., Лерантович Е. Т., Солощук М. М. Інтелектуальна власність : підручник. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. 396 с.

28. Капіца Ю. М. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку. *European Union Intellectual Property Law: Formations, Institutes, DirectionsofDevelopment* : монографія. Київ : Академперіодика, 2017. 663 с.

29. Красицька Л. В. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України. *Сучасні проблеми цивільного права та*

процесу : навчальний посібник / за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017, С. 74–78.

30. Майданик Р. А. Речове право : підручник. Київ : Алерта, 2019. 1102 с.

31. Музика Л. А. Концепція цивільно-правової політики України : монографія. Київ: Паливода А. В., 2020. 504 с.

32. Пленюк М. Д. Підстави виникнення зобов'язальних правовідносин в механізмі правового регулювання : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. І. Бурчака НАПрН України, 2016. 356 с.

33. Семеніхін І. Проблемні аспекти реалізації правової доктрини у правозастосовчій практиці. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3(62). С. 303–311.

34. Слипченко С. А. Метод альтернатив в розвитку учения о личных неимущественных правах. *Методология исследования проблем цивилистики* : сборник ст., посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харьков : Право, 2017. С. 92–113.

35. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навчальний посібник / за ред. Ю. М. Жорнокуя і Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

Інтернет-ресурси

База даних законодавства ЄС – <http://europa.eu.int/eur-lex>

Єдиний державний реєстр судових рішень – <https://reyestr.court.gov.ua/Page/>

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – <http://portal.rada.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України – <http://ccu.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Президента України – <http://president.gov.ua>

Офіційний сайт Верховного Суду – <https://supreme.court.gov.ua/>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» <http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Сайт Європейського Суду з прав людини –

<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Судова влада України – <http://www.court.gov.ua> –

Суд на долоні – <https://conp.com.ua/>

Центр дослідження судової практики –
<https://www.facebook.com/cdoslidzenna/> -

Юридичний інтернет-ресурс «Протокол» – http://protocol.ua/ru/interesnie_sudebnie_resheniya/

HUDOC. European Court of Human Rights – <https://hudoc.echr.coe.int/> -

Опендатабот. Сторінка пошуку судових рішень –
<https://court.opendatabot.ua/#/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільного права № 1. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/102-kafedra-czivilnogo-prava-1.html>